

DE NEDERLANDSE RONDHOUT- VERWERKENDE INDUSTRIE IN 1994

In 1994 is het niet tropische rondhoutverbruik opnieuw gedaald. Ten opzichte van de topjaren 1990-1991 is er sprake van een teruggang van 240.000 m³ (-16%). De komende jaren zal het verbruik van de rondhoutverwerkende industrie, zoals het er nu naar uitziet, weer aantrekken met ongeveer 3%. In dit Bos en Hout Bericht de laatste stand van zaken.

1995 nr. 7

S
B
H

STICHTING BOS EN HOUT

INLEIDING

De gegevens voor dit samenvattend overzicht komen uit onze jaarlijkse schriftelijke BIS-enquête¹⁾ naar niet-tropisch rondhoutverbruik door de Nederlandse houtverwerkende industrie²⁾. De Stichting Bos en Hout onderzoekt het rondhoutverbruik al sinds 1988. In dat jaar enquêteerden we zagerijen, fineerbedrijven, papier- en kartonproducenten en klompenmakerijen. In 1990, 1992, 1993 en 1994 kwamen daar achtereenvolgens bij:

Foto: Centrum Hout, Almere

Nederland verwerkt jaarlijks 80.000 m³ naaldhout tot heipalen.

de houtverduurzamingssector, de vezelplaatindustrie, heipalenproducenten en fabrikanten van de niet verduurzaamde palen.

Om toch een goed overzicht van de ontwikkelingen sinds 1988 te geven, zijn de ontbrekende verbruikscijfers bijgeschat, uitgaande van hetzelfde verbruik als in het

eerste jaar, waarvoor wel cijfers bekend zijn. Dit artikel opent met het totale rondhoutverbruik (vraagzijde) in Nederland vanaf 1988, aangevuld met een impressie van de herkomst van het hout. Daarna volgen verbruik van zaaghout, klompenhout, fineerhout, vezelhout, paalhout en brandhout, de export van vezelhout en, tot slot, de beschikbaarheid van rondhout (aanbodzijde). Tropisch rondhout is in dit onderzoek buiten beschouwing gebleven³⁾.

TOTAAL RONDHOUTVERBRUIK

Figuur 1 toont het totale rondhoutverbruik vanaf 1988 in de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie, inclusief brandhout. Het rondhoutverbruik bereikte een piek in 1990 en 1991, vooral veroorzaakt door het enorme verbruik van de papierindustrie. Die industrie had de wind mee door de hoge economische groei, met name in Duitsland. In 1991 daalt het rondhoutverbruik van de Nederlandse papier- en kartonindustrie, die dan langzaam overschakelt op chips. Die daling is gecompenseerd door een forse groei bij de zagerijen. Na 1991 zet de daling definitief door, verder versterkt door drie factoren: vervanging van vers hout door oud papier in de papier- en kartonindustrie; dalende afzet van houten kistjes door de Duitse verpakkingswetgeving en een dalende vraag naar verduurzaamde paalhout in de grond-, weg- en waterbouw. Ook in 1994 verminderde het rondhoutverbruik (-40.000 m³). De sterkste daling doet zich voor bij zagerijen (-30.000 m³), gevolgd door de papier/kartonindustrie (-10.000 m³). De komende jaren rekent de rondhoutverwerkende sector op 'n opleving en verwacht een stijging van het verbruik met ongeveer 50.000 m³. Het verbruik door zagerijen zal weer stijgen tot het niveau van 1993. Verder verwachten heipalenproducenten en verduurzamers ieder een stijging van 10.000 m³.

HERKOMST RONDHOUT

In figuur 2 staat de herkomst van het in Nederland verwerkte rondhout. Het totale Nederlandse rondhoutverbruik was in 1994 ruim 1,26 miljoen m³ met schors. Daarvan kwam ongeveer twee derde uit Nederlands bos en een derde uit het buitenland. De import bestaat vooral uit zaaghout (42%) en paalhout (40%). Uit figuur 2 blijkt verder dat zaaghout het belangrijkste rondhoutsortiment is uit Nederlands bos, gevolgd door brandhout en vezelhout. Als het buitenland ook als verbruiker wordt gezien, dan blijkt vezelhout het belangrijkste sortiment te zijn (zie verder bij 'export van vezelhout').

ZAAGHOUT

Het verbruik door zagerijen daalt in 1994 met 30.000 m³. Minder verbruikte soorten zijn douglas, grenen, vuren en eiken, meer verbruikt zijn lariks en beuken. Volgens de zagerijen stijgt het verbruik de komende jaren weer, de grootste groei vertoont de inzet van populieren met 30.000 m³ (figuur 3).

De Nederlandse rondhoutverwerkende industrie krijgt op haar afzetmarkten steeds meer buitenlandse concurrentie. In 1994 zijn vier zagerijen zelfs definitief gestopt. Twee zagerijen stopten tijdelijk met zagen. Bedrijven in de emballage-sector met een eigen rondhoutzagerij ondervinden de meeste gevolgen van de toegenomen

concurrentie. Deze vindt plaats op twee terreinen: sterk toenemend aanbod van gezaagd (naald)hout en toenemend aanbod van kant- en klare pallets uit Oost-Europa. De Nederlandse invoer van gezaagd naaldhout steeg aanzienlijk in 1994, met 260.000 m³ (+9%). Daarvoor moeten we vooral naar Finland kijken. Hun uitvoer van gezaagd naaldhout naar Nederland stijgt met ongeveer 140.000 m³, gevolgd door Duitsland (+45.000 m³), België (+30.000 m³), Oostenrijk (+20.000 m³) en de Oosteuropese landen Polen, Litouwen en Tsjechië (ieder +20.000 m³). Opvallend is de vrijwel stabiele invoer van gezaagd Zweeds hout.

KLOMPENHOUT

De SBH enquêteerde de klompenindustrie voor het laatst in 1991. De produktiestatistieken van het CBS tonen voor 1992 nog het rondhoutverbruik. Dat was toen ongeveer 22.000 m³, vooral bestaande uit populieren (19.000 m³), gevolgd door wilgen en beuken.

FINEERHOUT

Fineer- en triplexproducenten gebruikten weinig niet-tropisch rondhout in 1994. In 1994 ging het om ruim 7.000 m³ fineerhout, dat bestond uit beuken (43%), populierehout (43%) en lariks (14%). Het meeste hout verwerken zij tot triplex. Verder gaat een gedeelte van het

populierehout als schilfineer naar Nederlandse emballageproducenten die het gebruiken in kistjes.

VEZELHOUT

De Nederlandse vezelplaat-, papier- en kartonindustrie gebruikt vezelhout. Hieronder een korte indruk van het rondhoutverbruik in deze sectoren.

Vezelplaatindustrie

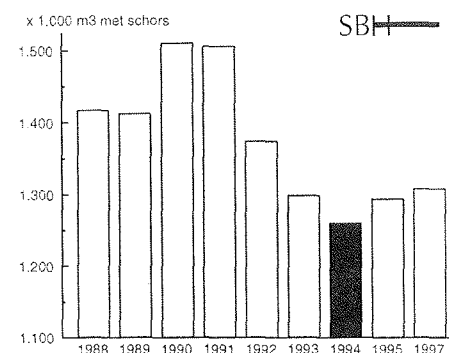
In 1994 is ruim 9.000 m³ grenen en vuren verwerkt in plaatmateriaal. Dit bestond vrijwel geheel uit rondhout en voor een verwaarloosbaar deel uit resthout. De vezelplaatindustrie wil de komende jaren het rondhout vervangen door resthout, net als de papierindustrie. Binnen drie jaar zal al een derde van de totale houtinzet uit resthout moeten bestaan.

Papier- en kartonindustrie

De inzet van rondhout in de papier- en kartonindustrie daalt al sinds 1990. De sterkste daling treedt op bij grenen, van 190.000 m³ in 1990 naar 79.000 m³ in 1994. Uitzondering is populieren rondhout, dat in 1994 juist een hogere inzet liet zien. Sinds 1992 is ook de chipsinzet, vooral vuren, met bijna 100.000 m³ gedaald. In 1994 steeg de inzet van chips weer. Dit ging vooral ten koste van vuren rondhout (figuur 4 en 5).

De totale houtinzet in papier- en kartonindustrie bleef ongeveer hetzelfde:

Figuur 1
Rondhoutverwerking (niet-tropisch) in Nederland - 1988 t/m 1997

Belgische spaanplaatindustrie is grootste afnemer van het Nederlandse vezelhout.

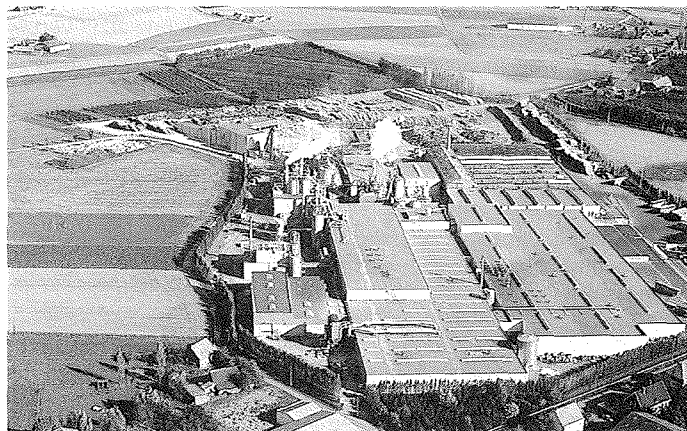
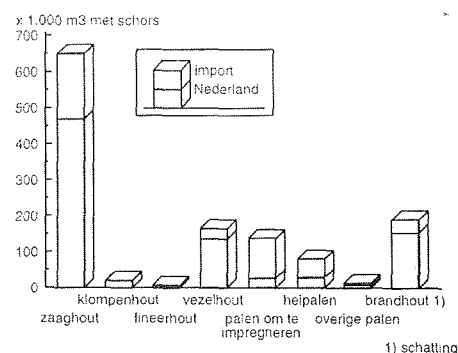
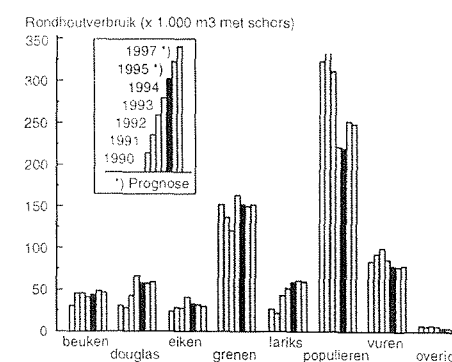

Foto: Unilin, Wielsbeke (B)

Figuur 2
Herkomst van in Nederland verwerkt rondhout - 1994

Figuur 3
Rondhoutverbruik door zagerijen - 1990 t/m 1997

men verbruikte in 1994 ongeveer 155.000 m³ rondhout en 132.000 m³ resthout (chips). Rondhout en chips worden thermomechanisch verpulpt tot het zogenaamde houtslipp. Nederland kent geen productie van chemische houtpulp. Wel importeert de Nederlandse papierindustrie chemische pulp en een deel van haar houtslippbehoefte. De inzet van pulp (tesamen met vulstoffen) steeg in 1994 met ongeveer 35.000 ton. Oud papier is echter de belangrijkste grondstof van de papier- en kartonindustrie. Het relatieve aandeel van oud papier in de grondstoffenmix is gelijk gebleven (71%), maar het verbruik liet een

stijging zien van 120.000 ton tot 2,14 miljoen ton.

De prijzen van pulp en oud papier zijn in 1994 flink gestegen. Als gevolg van de gunstige economische ontwikkelingen in het tweede deel van 1994 nam de afzet van papier fors toe. De totale Nederlandse papier- en kartonproductie steeg in 1994 met 155.000 ton naar 3,01 miljoen ton (VNP, 1995). Een gedeelte van de papier/kartonproducenten heeft gebruik kunnen maken van de gunstige ontwikkelingen en de gestegen grondstofprijzen doorberekend in de eindprijs. Andere aanbieders hadden eind 1993 nog jaarcontracten afgesloten in een marktsituatie die voor hen nog ongunstig was. Hierdoor waren zij niet in staat de gestegen grondstofprijzen te verwerken in de papierprijs.

VERDUURZAMING

Verduurzaming van hout staat de laatste jaren sterk onder druk door milieu-eisen van de overheid. De drie belangrijkste aandachtspunten zijn de uitstoot van impregneermiddelen tijdens het productieproces, het uitspoelgedrag van impregneermiddelen tijdens gebruik en de verwerkingsmogelijkheid na het einde van de gebruiksduur (afvalfase). Sinds 1992 daalde het rondhoutverbruik van houtverduurzamers. In 1992 en 1993 verminderd het gebruik van rondhout met in totaal 72.000 m³ (-40%), maar in 1994

rondhoutverbruik is in 1994 met 81.000 m³ (inclusief schors) hetzelfde gebleven als in 1993. De komende jaren rekenen zij op een stijging van ruim 10%. De enige houtsoort die daarvan profiteert is vuren (van 55.000 m³ naar 63.000 m³). Andere houtsoorten die zij inkopen zijn douglas en lariks (figuur 7). Vroeger gebruikten heipalenproducenten ook wel grenen palen maar in de praktijk bleek dat deze ook onder water minder duurzaam zijn, in tegenstelling tot de andere naalddhoutsoorten. Deze lagere duurzaamheid komt vooral door het grote aandeel spint in het grenenhout, waarin bacteriële aantastingen zich concentreren. Grenen is daarom al jaren verboden voor toepassing in heipalen.

OVERIGE PALEN

Niet-verduurzaamd paalhout namen we voor het eerst op in onze BIS-enquête. Dergelijk hout is gebruikt voor bijvoorbeeld afrasteringen. In 1994 is ongeveer 13.000 m³ paalhout (exclusief schors) gebruikt voor afrasteringen (figuur 8). Deze palen zijn van naalddhout (70%), tamme kastanje (14%), robinia (12%) en eiken (4%). Voor het harde loofhout bestaat steeds meer belangstelling omdat dit van nature al duurzaam is en geen verduurzamingsmiddelen nodig heeft. De duurzaamheid maakt het weinig onderhoudsgevoelig. Dit in tegenstelling tot naalddhout dat in ongeïmpregneerde staat weinig duurzaam is en na enkele jaren

- de 1500 m³ robinia, in ronde vorm, is geïmporteerd uit onder andere Hongarije.
- de 500 m³ eikehout komt uit Nederland.

BRANDHOUT

Brandhoutverbruik is lastig te peilen, want industriële bewerking bestaat nauwelijks en de groep kleinverbruikers (huishoudens) is groot en heterogeen. Een schatting van de SBH komt uit op 190.000 m³ eiken en beuken. Dat cijfer is verkregen door koppeling van drie gegevens, namelijk het rondhoutverbruik in de Nederlandse houtverwerkende industrie, de Nederlandse houtoogst en de netto-invoer. Volgens het CBS was de import van brandhout in 1994 ongeveer 37.000 m³.

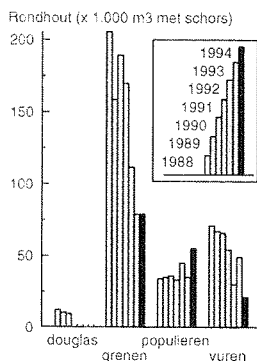
BUITENLANDSE VERWERKING

Tot nu toe is weinig aandacht besteed aan rondhoutstromen die onze grens passeren. Die export is echter zeer relevant, omdat veel Nederlands rondhout een bestemming vindt bij buitenlandse verwerkers. Het gaat dan met name om vezelhout voor de productie van spaanplaat/vezelplaat of papier/karton. De totale niet-tropische rondhoutexport (380.000 m³) bestond in 1994 voor 85% uit vezelhout.

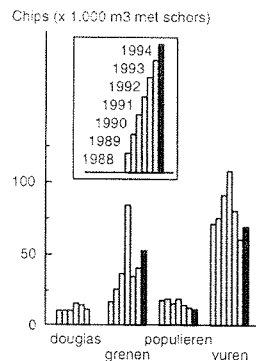
Export van vezelhout

Exporteurs van vezelhout zijn voor de tweede keer geënkquêteerd. In 1994 exporteerden zij 322.000 m³ vezelhout

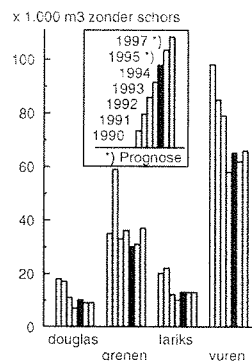
Figuur 4
Verbruik rondhout door de papier- en kartonindustrie - 1988 t/m 1994

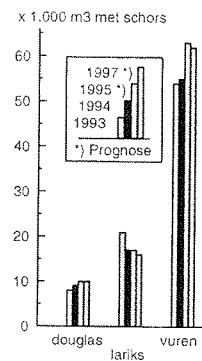
Figuur 5
Verbruik chips door de papier- en kartonindustrie - 1988 t/m 1994

Figuur 6
Verbruik rondhout door houtverduurzamingsbedrijven - 1990 t/m 1997

Figuur 7
Verbruik heipalen - 1993 t/m 1997

keert het tij met een lichte stijging van 7.000 m³ (+6%). Desondanks moest vorig jaar toch één bedrijf definitief haar poorten sluiten. Het totale rondhoutverbruik bedraagt in 1994 118.000 m³ zonder schors. Dat bestaat vooral uit vuren (55%) en grenen (25%). Lariks en douglas nemen de rest voor hun rekening (figuur 6).

HEIPALEN

Dit jaar zijn voor de tweede keer de heipalenproducenten geënkquêteerd. Hun

alweer vervangen moet worden. Naar verwachting stijgt het aandeel van loofhout in de komende jaren van 30% naar 40%. De herkomst van genoemd loofhout is als volgt:

- de 1800 m³ gebruikte tamme kastanje is voor ruim 90% geïmporteerd uit het Verenigde Koninkrijk en Frankrijk. Import uit Zuid Europa is aan beperkingen onderhevig. Kastanjehout uit die regio kan besmet zijn met een schimmelziekte en moet daarom altijd eerst ontschorst worden.

(480.000 stère)⁴⁾ en in 1993 was dat 315.000 m³ (470.000 stère). De herkomst is als volgt: ongeveer 233.000 m³ komt uit Nederlands bos (72%) en de overige 28% uit doorvoerhandel. Het meeste geëxporteerde vezelhout bestaat uit naalddhout: 138.000 m³ grenen, 45.000 m³ lariks, 42.000 m³ douglas en 40.000 m³ vuren. Dat brengt het aandeel van naalddhout in de vezelhoutexport op ruim 80%. De resterende 20% vezelhoutexport bestaat uit beuken, eiken en populieren (figuur 9). Vrijwel alle vezelhoutexport gaat

naar België, dat het tot spaanplaat verwerkt. Slechts een enkele keer gaat een partij vezelhout naar de Duitse spaanplaatfabrieken vlakbij de grens, waarvan de meeste in het Noord Duitsland zijn gevestigd. Vanwege de ligging van de fabrieken en de transportafstand is dit beperkt tot hout uit Noord- en Midden Nederland.

AANBOD VAN RONDHOUT

Voor de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie is het Nederlandse bos de belangrijkste grondstofleverancier, want ongeveer twee derde van haar behoefte komt daar vandaan. De afgelopen jaren laten een teruglopende Nederlandse houtoogst zien (van Nieuwkuijk en Stolp, 1995). Dit bevestigt de klacht van rondhoutzagerijen dat het aanbod te wensen overlaait. Vreemd genoeg spreken de enquête-resultaten dit weer tegen. Het rondhoutverbruik daalde met ruim 25.000 m³ en dat ging volgens de enquête alleen ten koste van buitenlands rondhout. Ook exporteurs lieten dat geluid horen: het aanbod van Nederlands rondhout is te krap. Dit gegeven treffen we wel aan in onze enquête: de export van vezelhout nam weliswaar toe, maar deze stijging was vrijwel volledig afkomstig van buitenlands vezelhout (doorvoer). De export van Nederlands vezelhout bleef hetzelfde.

CONCLUSIES

- In 1994 daalde het rondhoutverbruik met 40.000 m³, in zagerijen en in papier- en kartonindustrie.
- In 1994 bedroeg de produktie van niet-verduurzaamd paalhout voor afrasteringen 13.000 m³ zonder schors. Naaldhout heeft daarin nu nog het grootste aandeel (70%), maar sterk in ontwikkeling zijn tamme kastanje (14%), robinia (12%) en eiken (4%).
- Voor de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie is het Nederlandse bos de belangrijkste grondstofleverancier. Ongeveer twee derde van haar behoefte komt uit Nederlands bos.
- Zaaghout is het meest verwerkte sortiment in Nederland. Vezelhout vindt echter grotendeels haar weg naar de buitenlandse spaanplaatindustrie en is daarmee het meest geogste sortiment in Nederland.
- De rondhoutverwerkende sector verwacht tot 1997 stijgend verbruik, met name bij de produktie van gezaagd hout en heipalen en bij de verduurzaming.

ir. R. Sikkema

© Stichting Bos en Hout

Literatuur

- Boer, R.C. de. The tropical timber market in 11 European countries in 1993. ITTO/SBH, Wageningen, 1995. 154 p.
- Nieuwkuijk, M.C. van en J.A.N. Stolp. Door de bomen het bos zien. Bos en Hout Berichten 1995 (4). SBH, Wageningen.
- VNP. Key Statistics 1994. Haarlem, 1995.

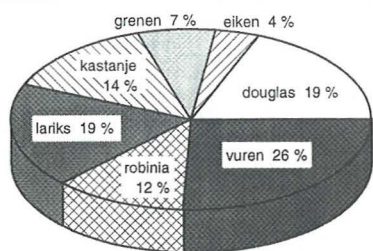
Noten

- 1 Bedrijfsinformatiesysteem. Later dit jaar volgt een uitgebreide achtergrondrapportage, inclusief prijsontwikkelingen en, onder voorbehoud, de Nederlandse houtoogst. De rapportage kunt u nu alvast bestellen bij de Stichting Bos en Hout.
- 2 Dit jaar zijn voor het eerst de producenten van niet-verduurzaamde palen geënuêteerd. Daarmee is de rondhoutstroom volledig in kaart gebracht, met uitzondering van brandhout.
- 3 Uit een pas afgerond onderzoek voor de ITTO (de Boer, 1995) zijn de volgende gegevens over 1993 bekend: 30% van het tropische rondhout in Nederland is gebruikt voor fineerdoeleinden en 70% voor verzaging. Op grond van deze verdeling en de nieuwste CBS-statistieken betekent dit dat in 1994 ongeveer 80.000 m³ tropisch zaaghout is gebruikt en 33.000 m³ fineerhout.
- 4 Gestapelde m³.

Figuur 8

Verbruik overige, niet verduurzaamde palen - 1994

Houtverbruik naar houtsoort - totaal 12.800 m³ zonder schors

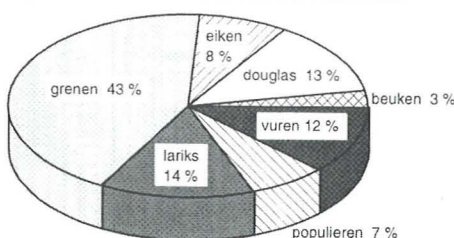

SBH

Figuur 9

Export van vezelhout - 1994

Export naar houtsoort - totaal 322.000 m³ met schors

Tot nu toe gaat slechts een fractie van het Nederlandse vezelhout naar de Duitse spaanplaatindustrie.

Foto: Glunz Nederland, Woerden

SBH STICHTING BOSEN HOUT

Stichting Bos en Hout
Bosrandweg 5
Postbus 253,
6700 AG Wageningen
tel. 08370 - 24666
fax 08370 - 10247